

1. ΜΕΤΡΑΜΕ ΗΔΗ 67.000 ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 23/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 23/09/2023

Σελίδα: 1

Κλιματικοί μετανάστες Μια ανθρωπιστική κρίση σε εξέλιξη

Φυσικές καταστροφές, υψηλές θερμοκρασίες, καταστροφή καλλιεργειών είναι μερικές από τις συνέπειές της και ταυτόχρονα παράγοντες επιδείνωσης της πείνας, της μετανάστευσης και της φτώχειας

ZOOM ΣΤΑ «NEA»
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΓΙΤΕΛΟΣ ΣΚΟΡΔΑΣ
ΓΡΑΦΟΥΝ ΗΛΙΑΝΑ ΔΑΝΕΖΗ ΠΕΤΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΟΓΓΑΡΑΣ ΠΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΡΜΟΥΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΙΩΡΓΟΣ ΦΩΚΙΑΝΟΣ

Δεν είναι η πρώτη φορά που πληθυσμοί οι οποίοι αδυνατούν να επιβιώσουν στους τόπους καταγωγής τους μετακινούνται μαζικά. Η μνήμη του μεγάλου λιμού (1845-1852) στην Ιρλανδία και η μετανάστευση περίπου ενός εκατομμυρίου ακόμη βραβάνουν στη συλλογική μνήμη και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Το 2023 είναι η κλιματική κρίση που κάνει ολόκληρες περιοχές του πλανήτη αβίωτες. Προειδοποιήσεις υπήρχαν από καιρό. Όπως υπογραμμίζει στα «NEA» η διεθνολόγος, καθηγήτρια Διεθνών Θεσμών του Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος της έδρας UNESCO για την Κλιματική Διπλωματία Εμμανουέλα Δούση, «η Διακυβερνητική Επιτροπή για το Κλίμα προειδοποίησε ήδη με την πρώτη της έκθεση, που δημοσιεύθηκε το 1990, ότι η κλιματική αλλαγή θα είχε επιπτώσεις στη μετανάστευση». Και επαληθεύτηκε.

Η Σέριλ Νόβακ, επιστημονική συνεργάτις του **EIAMETI** για τη Βιωσιμότητα και τη Μετανάστευση, υπογραμμίζει πως, σύμφωνα με την Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τα «hotspots» είναι περιοχές όπου οι άνθρωποι δεν διαθέτουν τους πόρους για να προσαρμοστούν στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής: «Γεωγραφικά μιλώμε για περιοχές όπου οι επιπτώσεις είναι συγκριτικά ταχύτερες, τα ακραία καιρικά φαινόμενα εμφανίζονται συχνότερα και υπάρχουν αδύναμα κυβερνητικά συστήματα. Το Κέντρο Παρακολούθησης Εσωτερικών Μετατοπίσεων (IDMC) του Νορβηγικού Συμβουλίου Προσφύγων, που καταγράφει συστηματικά τις μετακινήσεις πληθυσμών εντός της χώρας, θέτει εντός της πεντάδας των περιοχών με τη μεγαλύτερη μεταναστευτική ροή λόγω του κλίματος το Πακιστάν, τις Φιλιππίνες, την Κίνα, την Ινδία και τη

Νιγηρία. Ωστόσο, οι μελέτες που αφορούν τις μεταναστευτικές ροές από Ευρώπη και Μέση Ανατολή είναι ελάχιστα και δεν μπορούν με αξιόπιστο τρόπο να αποτυπώσουν έναν "γεωγραφικό μεταναστευτικό χάρτη". Αλλωστε, όπως εξηγεί η ίδια, μιλάμε για πληθυσμούς ευάλωτους που «δεν διαθέτουν και απαραίτητα κεφάλαια για να μεταναστεύσουν και συχνά ζουν ή πρόερχονται από αποτυχημένα κράτη. Συνεπώς, δεν έχουν την ικανότητα να στηρίξουν τους δικούς τους ανθρώπους».

Παράλληλα, για την Εμμανουέλα Δούση η κλιματική αλλαγή είναι η μεγαλύτερη απειλή ασφάλειας της εποχής μας, ενώ ως προς το πλήθος των κλιματικών μεταναστών επισημαίνει ότι δεν υπάρχουν αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης για τον ακριβή αριθμό τους. «Οι περισσότερες μελέτες περιλαμβάνουν εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις μεταναστευτικές ροές που θα προκληθούν στο μέλλον. Οι αποκλίσεις είναι τεράστιες και κυμαίνονται από 25 εκατομμύρια μετακινούμενων προσώπων, στο πιο συντηρητικό σενάριο, έως 200 εκατομμύρια, στο πιο ακραίο», εξηγεί.

Οδηγός οι εμπειρίες άλλων χωρών

Τι συμβαίνει, όμως, στη χώρα μας όπου η κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις της είναι ήδη εμφανείς; «Στα έντονα καιρικά φαινόμενα, όπως αυτά που χτύπησαν τη Θεσσαλία, είναι δύσκολο να προβλέψουμε πώς θα αντιδράσουν οι Έλληνες. Αλλά αν οι εμπειρίες άλλων χωρών μπορούν να αποτελέσουν οδηγό, οι εσωτερικές μετακινήσεις είναι συνήθως προσωρινές, καθώς παραδοσιακά οι άνθρωποι θέλουν να επιστρέψουν

Η Ελλάδα θα δεχτεί έντονα την πίεση

Οι φυσικές καταστροφές που βιώνουμε τα τελευταία χρόνια, με μόνο 1.1°C μεσοσταθμική αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας από την προβιομηχανική περίοδο, έχουν προκαλέσει, ανάμεσα στα άλλα, μεγάλες μετακινήσεις ανθρώπων. Όπως αναφέρει η έκτη αξιολόγηση του IPCC, τα τελευταία 10 χρόνια περισσότεροι άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους από ακραίες καταστροφές που σχετίζονται με τον καιρό, παρά για οποιονδήποτε άλλο λόγο. Το Κέντρο Παρακολούθησης Εσωτερικών Μετατοπίσεων (IDMC) του Νορβηγικού Συμβουλίου Προσφύγων αναφέρει στην πρόσφατη έκθεσή του ότι το 2022 οι φυσικές καταστροφές, κυρίως λόγω

ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΠΛΕΙΩΜΗ

καταιγίδων, πυρκαγιών και πλημμυρών - το κόστος των οποίων ανήλθε στα 270 δισ. δολάρια, σύμφωνα με τον ασφαλιστικό κολοσσό Munich Re -, πυροδότησαν το 53% (δηλαδή 32,6 εκατ.) των νέων εσωτερικών μετατοπίσεων που καταγράφηκαν παγκοσμίως, με το πρόβλημα να είναι εντονότερο σε

Πακιστάν, Φιλιππίνες, Κίνα, Ινδία και Νιγηρία.

Εκτός, όμως, από τις έντονες και ακραίες φυσικές καταστροφές, κλιματική μετανάστευση προκαλούν και οι αργές μεταβολές στο περιβάλλον, που πάλι οφείλονται στην κλιματική αλλαγή, όπως η ερημοποίηση και η αύξηση της στάθμης της θάλασσας, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα νησιά του Δυτικού Ειρηνικού, μερικά από τα οποία έχουν ήδη εξαφανιστεί, ενώ αναμένεται μέχρι το τέλος του αιώνα, σταδιακά να εγκαταλείψουν πλήρως τις πατρίδες τους και τα 2,3 εκατ. των κατοίκων τους.

Η Ελλάδα είχε ήδη την πρωτιά στην Ευρώπη με 67.000 μετατοπίσεις μέχρι και το 2021 (με έτος αρχικής αναφοράς το 2008), κυρίως μετά την καταστροφική πυρκαγιά της Βόρειας Εύβοιας, που

1. ΜΕΤΡΑΜΕ ΗΔΗ 67.000 ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 23/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 23/09/2023

Σελίδα: 63

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 23-24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023

ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΧΩΡΕΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΛΟΓΩ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

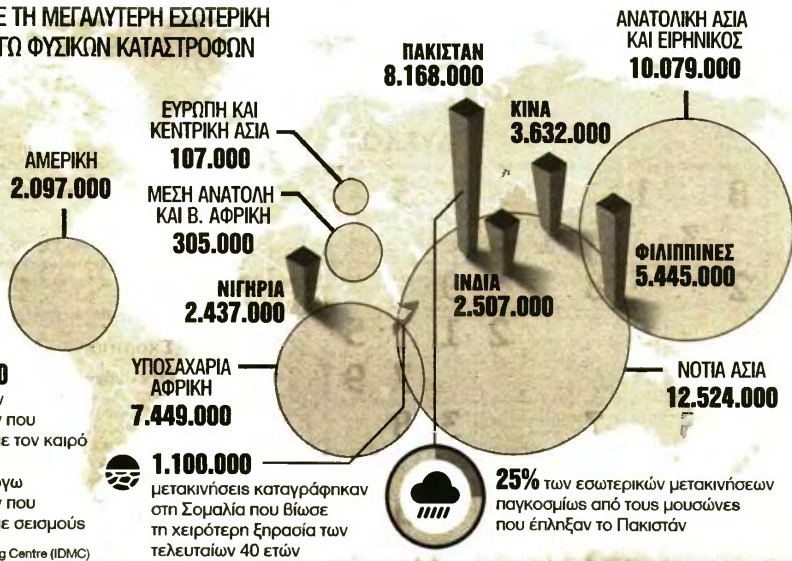
ΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΛΟΓΩ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΑΙΤΙΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ

31.845.000 λόγω φυσικών καταστροφών που σχετίζονται με τον καιρό

716.000 λόγω καταστροφών που σχετίζονται με σεισμούς

Πηγή: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

ΕΛΛΑΔΑ
67.000 μετατοπίσεις μέχρι το 2021 (με έτος αρχικής αναφοράς το 2008), κυρίως μετά την καταστροφική πυρκαγιά της Βόρειας Εύβοιας
Πηγή: Καθηγητής Μανώλης Πλειώνης

στα σπύτια τους», λέει ο διεθνολόγος του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ως προς το οικονομικό κόστος, σύμφωνα με την επικαιροποιημένη έρευνα της Επιτροπής Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής (ΕΜΕΚΑ) για την Τράπεζα της Ελλάδος, το ετήσιο κόστος από την κλιματική αλλαγή μπορεί να φτάσει τα 8,5 δισ. ευρώ ετησίως. Η μελέτη δείχνει ότι το συνολικό κόστος μπορεί να φτάσει τα 701 δισ. ευρώ έως το 2100. Δηλαδή, το ΑΕΠ της Ελλάδας μπορεί να μειώνεται κατά 2% σε ετήσια βάση μέχρι το 2050 και ακόμη περισσότερο μέχρι το 2100. Για τον λόγο αυτό, οι ειδικοί τονίζουν την ανάγκη ανάπτυξης μηχανισμών πρόληψης και προσαρμογής. «Χρειάζεται ανάπτυξη πολιτικών πρόληψης, όπως η χαρτογράφηση των σημείων τρωτότητας, η ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προετοιμασίας στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, καθώς και προλη-

πτικών μηχανισμών για τη διευκόλυνση της εθελοντικής μετανάστευσης από περιοχές υψηλής επικινδυνότητας», υπογραμμίζει η Ερμμανουέλα Δούση.

«Νιώθω πρόσφυγας στην ίδια μου τη χώρα»

Ο Γιώργος Μπλουκίδης, από τη Λίμνη Ευβοίας, διατηρούσε από το 1998 μία οικογενειακή ξενοδοχειακή μονάδα. Οι πυρκαγιές του 2021 κατέστρεψαν μεγάλο τμήμα της. Λαμβάνοντας μία ελάχιστη αποζημίωση που δεν ανταποκρινόταν στην πραγματική ζημιά και μην μπορώντας να ανταποκριθεί στα διαρκή έξοδα που συνέχισαν να τρέχουν, αποφάσισε να κλείσει τη μονάδα και να εγκαταλείψει την Ευβοία. Ήδη η υπόλοιπη οικογένειά του έχει εγκατασταθεί στον νέο τόπο κατοικίας τους. «Μετά την καταστροφή έχασα εργασία, εισόδημα και περιουσία. Αντί να προστατευτώ από εκείνους που

είχαν χρέος να με προστατεύσουν και να με αποζημιώσουν, με κυνηγούν τα funds, οι τράπεζες, το Δημόσιο, η ΔΕΗ. Οδηγείσαι σε αδιέξοδο όταν την επόμενη ημέρα δεν σου παρέχονται όλες εκείνες οι ασφαλιστικές δικλίδες για να μπορείς να συνεχίσεις. Η δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκομαι έχει ξεκινήσει όχι μόνο από τη φυσική καταστροφή, αλλά και από τη φυσική αδιαφορία που επέδειξε το κράτος και την περιφρόνηση όλων των αρμοδίων, δήμου, περιφέρειας και κεντρικής διοίκησης», περιγράφει και εξηγεί τη δύσκολη απόφασή του να εγκαταλείψει την Ευβοία: «Νιώθω ότι εκδιώχθηκα. Δεν φεύγω γιατί επιθυμώ να φύγω, φεύγω γιατί δεν μπορώ να μείνω πλέον εδώ. Δεν έχω σύνδεση με τον τόπο, νιώθω πρόσφυγας στην ίδια μου τη χώρα». Τέλος, αναφερόμενος στους πλημμερωπαθείς της Θεσσαλίας, εκφράζει τον φόβο πως μόλις βρθούν τα φώτα θα αφεθούν στη μοίρα τους.

της κλιματικής μετανάστευσης

επηρεάσει δραματικά ρητινοπαραγωγούς, μελισσοοργούς, υλοτόμους, γεωργούς και κτηνοτρόφους. Είναι βέβαιο ότι οι εσωτερικές μετατοπίσεις λόγω του «Daniel» φέτος θα φτάσουν σε νέο ρεκόρ. Οι όποιες απαραίτητες αποζημιώσεις δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τη μακρόχρονη αναγκαιότητα επιβίωσης, που οδηγεί αναπόφευκτα σε μερική ή ολική μετακίνηση των πληγέντων, είτε προς τα αστικά κέντρα είτε προς άλλες περιοχές όπου θα μπορούν να βιοπορισθούν, γεγονός που αντικειμενικά θα πιέσει και τις κοινωνίες υποδοχής με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Αναμένω, δε, ότι μέρος των ηλικιακά νεότερων κτηνοτρόφων, γεωργών και βιοτεχνών - που η καταστροφή της παραγωγικής τους βάσης στη Θεσσαλία ήταν ολοσχερής, με δεκάδες χιλιάδες ζωα να έχουν πνιγεί

και τεράστιες εκτάσεις του κόμψου να έχουν καλυφτεί από λάσπη -, θα ακολουθήσουν τον δρόμο της προσφυγιάς, εγκαινιάζοντας και στην Ελλάδα την κλιματική μετανάστευση.

Οι αναμενόμενες προκλήσεις θα είναι σοβαρές σε κοινωνικό και οικονομικό πεδίο και θα έχουν δραματικό αντίκτυπο τόσο στις κοινωνίες που θα πληγούν όσο και στις κοινωνίες που θα αναγκαστούν να υποδεχτούν τους κλιματικούς μετανάστες. Η Ελλάδα βρισκόμενη ιστορικά στο σταυροδρόμι των πληθυσμιακών μετατοπίσεων, θα δεχτεί έντονα την πίεση της κλιματικής μετανάστευσης και θα πρέπει η Πολιτεία να προετοιμάζεται για το αναπόφευκτο, με σοβαρότητα και πλάνο. Δυστυχώς, το διεθνές και

ευρωπαϊκό νομικό οπλοστάσιο δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί για την προστασία των κλιματικών μεταναστών, που στις επόμενες δεκαετίες θα είναι ο κύριος όγκος μεταναστών και που θα δοκιμάσει τα ήδη επιβαρυνμένα όρια σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Αυτό καθιστά αναγκαία την άμεση εκπόνηση εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών πολιτικών και τη σύναψη διακρατικών συμφωνιών, για την αντιμετώπιση της κλιματικής μετανάστευσης, πάντα σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές αξίες του ανθρώπινο.

Ο Μανώλης Πλειώνης είναι καθηγητής στο Τμήμα Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, διευθυντής και πρόεδρος του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών και συντονιστής του Εθνικού Δίκτυου για την Κλιματική Αλλαγή CLIMPACT